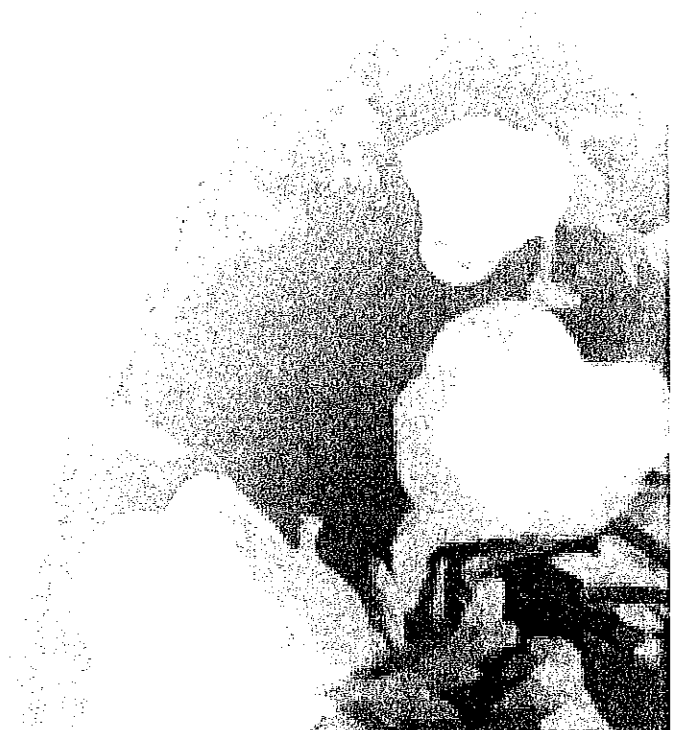

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2009 - 2012

Lastensuojelusuunnitelma
Lastensuojelulaki (417/2007) 12 §

Kärämäen kunta

Sisällysluettelo

ESIPUHE	3
1. JOHDANTO	4
1.1. Kehittämisohjelman tekijät	4
1.2. Kehittämisohjelman tavoitteet	4
1.2.1 Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämistavoitteet	4
1.2.2. Lastensuojelusuunnitelman tarkoitus ja tavoitteet	5
1.2.3. Edellisen kehittämisohjelman v. 2003 johtopäätökset, toimenpide-ehdotukset ja ohjelman tulosten arviointi v. 2008	6
2. ELINYMPÄRISTÖ JA VÄESTÖRAKENNE	8
3. PERHEILLE SUUNNATUT PALVELUT	9
3.1. Äitiys- ja perhesuunnitteluneuvola	9
3.2. Lastenneuvola	9
3.3. Päivähoito	10
3.4. Terveyspalvelut	10
3.5. Liikunta- ja nuorisotoimi	11
3.6. Seurakunta, järjestötoiminta ja muu harrastustoiminta	11
3.7. Lastensuojelu	13
3.7.1. Avohuolto	14
3.7.2. Sijaishuolto	15
3.8. Perheneuvola, päihdehuolto, mielenterveystoimiston palvelut	15
4. MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ	16
4.1. Ehkäisevä päihdetyö	16
4.2. Perheväkivallan vastustaminen	16
4.3. Turvallisuussuunnitelma ja rikostilastoja	16
4.4. Liikennekasvatussuunnitelma	17
4.5. Terveystiedon edistäminen	17
4.6. Kriisiryhmä	18
4.7. Muut projektit	18
5. KOULU HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ	19
5.1. Kouluterveydenhuolto	19
5.2. Kouluterveyskysely	19
5.3. Oppilashuoltoryhmä	21
5.4. Oppilaskunta	21
5.5. Muu toiminta	21
6. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET 2009-2012	22
7. LASTENSUOJELUN SUUNNITELMAN PÄÄTÖKSENTEKO, TOTEUTUS JA SEURANTA	23

ESIPUHE

Vanhemmuus

Vanhemmuus on elämän hienoimpia asioita, pitkä kantava suhde ihmiseen, jälkeläiseen. Se on vaativa kehitystehtävä, jossa lapsi kasvattaa ihmisen vanhemmaksi. Vanhemmuus johtaa tunnustelemaan ja muokkaamaan omia lapsuuden aikaisia suhteita, sitä vanhemmuutta, jota on itse saanut osakseen.

Vanhemmuus merkitsee valintoja; mikä on mahdollista, mistä luopua tai mitä siirtää tuonemmaksi. Jokainen joutuu tekemään omat yksilöllisesti merkitykselliset ratkaisunsa. ”Riittävän hyvä” vanhempi voi olla monella tapaa.

Yhteiskunnassa vallitseva kiireinen elämäntahti koskettaa ehkä kaikkein eniten pienten lasten perheitä. Nuoria vanhempia koettelee enemmän kuin muuta väestöä työelämän ylikiihtynyt tahti. Pienten lasten isät tekevät kaikkein pisintä työpäivää ja äidit kantavat yhä useammassa perheissä oman työnsä ja opiskelunsa ohessa päävastuun kotihoidosta ja -kasvatuksesta. Samalla on pätkätyöllisyys tai työttömyys monissa perheissä luomassa epävarmuutta tulevaisuuteen.

Vanhemmuuden tehtävät

Suomen kuntaliiton vanhemmuuden roolikartta -menetelmä jakaa vanhemmuuden tehtävät viiteen päärooliin:

1) Huoltaja

Huoltajan rooli on tärkeä arkielämän ja säännöllisen perhe-elämän ylläpitämisessä ja rutiinien muodostamisessa.

2) Rakkauden antaja

Rakkauden antajan vanhempi luo naisellisen/miehellisen itsetunnon ja itseluottamuksen pohjaa lapselle. Kannustuksen ja arvostetuksi tulemisen kokemus on lapsen kehitykselle välttämätön. Yhtä tärkeää vanhempana on osoittaa rakkautta niin lasta kuin itseään kohtaan.

3) Elämän opettaja

Elämän opettajan rooliin kuuluu sosiaalisten taitojen ja tapojen opettaminen. Se, millaisia suhteita lapsi oppii luomaan toisiin ihmisiin, vaikuttaa häneen läpi koko elämän.

4) Ihmissuhdeosaaja

Ihminen syntyy tuntevana ja tunteiden kehitys jatkuu elämän pituisena prosessina. Omien tunteiden ja tarpeiden tunnistaminen ja ilmaiseminen opitaan jo lapsuudessa. Lapsi tarvitsee runsaasti kokemuksia, myös kuulluksi ja ymmärretyksi tulemistä.

5) Rajojen asettaja

Vanhemman tehtävänä on turvata lapselle turvallinen lapsuus. Vanhemman johdonmukaisuus rajojen asettajana luo turvallisuutta ja opettaa kestämään myös pettymyksiä. Yhteiskunta on perustavasti riippuvainen vanhemmuudesta ja yhteiskunnalliset ratkaisut vaikuttavat yksilöllisiin mahdollisuuksiin ja valintoihin helpottamalla tai vaikeuttamalla vanhemmuutta. Sukupolvien elämän näkemykset ja näköalat vaikuttavat siihen, mitä pidetään tavoiteltavana ja miten erilaiset vanhemmuudet muodostuvat.

Viime vuosina on kannettu huolta vanhemmuuden haurastumisesta, on keskusteltu kantavatko vanhemmat vastuunsa. Monet vanhemmat kokevat neuvottomuutta ja uskon puutetta itseensä kasvattajina nykyisessä arvojen ja kulttuurien muutoksessa.

Koko yhteiskunnan arvojärjestelmä on kokenut suuren muutoksen. Perherakenne perinteisestä suurperhejärjestelmästä on muuttunut ydinperheiksi, uusperheiksi, yksinhuoltajaperheiksi, aina samaa sukupuolta olevien ihmisten perhetalouksiin.

Jokainen lapsi on ainutlaatuinen yksilö. Samat kasvatustavat tai -käytännöt eivät sovellu kaikille. Lapsi tarvitsee ennen kaikkea vakaan, turvallisen kodin sekä rakastavan ja vastavuoroisen suhteen vanhempiinsa. Lapselle kuuluu oikeus olla lapsi.

Päävastuu lapsista ja nuorista on aina vanhemmilla tai muilla huoltajilla. Yhteiskunnalla on kuitenkin velvollisuus tukea vanhempia kasvatustehtävissä. Kansainvälisten sopimusten ja Suomen lainsäädännön perusteella lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön.

1. JOHDANTO

1.1. Kehittämisohjelman tekijät

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma on laadittava jokaiseen Suomen kuntaan. Kunnan sosiaali- ja terveyslautakunta asetti 29.1.2002 projektiryhmän kokoamaan lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa Kärsämäelle. Projektin vetäjäksi ja sihteeriksi valittiin päivähoiton ohjaaja Vuokko Vinberg.

Vuonna 2008 -2009 Kärsämäen kunnan Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma on päivitetty kunnan virkamiestyönä sekä yhteistoiminnassa eri yhteistyötahojen kanssa. Tähän ohjelmaan on sisällytetty kunnan lastensuojelusuunnitelma. Päivitykseen ovat osallistuneet Frosteruksen koulun rehtori, MLL:n edustaja, liikunta- ja nuorisosihteerit, sosiaalityöntekijä, kouluterveydenhoitaja, seurakunnan työntekijöitä, neuvolan terveydenhoitaja, päivähoiton ohjaaja, sosiaali- ja terveysjohtaja ja sivistystoimenjohtaja. Edellä mainittujen henkilöiden lisäksi lastensuojelusuunnitelman tekemiseen ovat osallistuneet luottamushenkilöt opetustoimen- ja vapaa-ajan lautakunnasta sekä opinto-ohjaaja. Sihteerinä on toiminut Anne Nevasaari, Lapsen kanssa – hankkeen toimesta.

1.2. Kehittämisohjelman tavoitteet

1.2.1 Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämistavoitteet

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tehtävänä on kartoittaa lapsille ja nuorille (alle 29-vuotiaat) jo olemassa olevat palvelut sekä nostaa esiin mahdollisia puutteita ja kehitystarpeita. Lapsi- ja nuorisopolitiikan tulee olla osana kestävä kehitys ja esillä kunnan eri toimintojen tavoitteissa, toiminnoissa ja poliittisessa päätöksenteossa. Tavoitteena on huolehtia lasten hyvinvoinnista tarjoamalla heille hyvä kasvuympäristö. Samalla tulee huolehtia lapsen perusoikeuksien toteutumisesta. Tärkeimpiä Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien ydinkäsitteistä ovat seuraavat:

- Varmistetaan turvallinen lapsuus ja nuoruus (suojelu = protection).
Tällöin puhutaan mm. vanhemmuuden merkityksestä, vanhemmuuden tukemisesta yhteiskunnan toimin, lasten kanssa työskentelevien kasvatustyöstä, yhdyskunnan ja liikenteen turvallisuuden edistämisestä ja haavoittavissa elämänsuhteissa kasvavien lasten erityisestä suojelusta.
- Huolehditaan lapsuuden ja nuoruuden voimavaroista (voimavarat = provision) kaikissa kehitysvaiheissa ja perheen elämäntilanteissa.
Tällöin tarkasteltavina asioina ovat mm. työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen, tulonsiirrot, tuet ja palvelut omalla äidinkielellä, lapsen kasvun ja kehityksen turvaaminen erilaisissa avoimissa voimavarakeskuksissa kuten kouluissa, päiväkodeissa ja vapaa-ajan toiminnoissa.
- Lapsen ja nuoren osallistumismahdollisuuksien edistäminen aktiivisena osallistuvana kuntalaisena (osallistuminen = participation).
Tarkastelun kohteina ovat mm. yhteisöjen toimintatavat ja osallistumisen väylät sekä mahdollisuudet tasa-arvoiseen koulutukseen.

1.2.2. Lastensuojelusuunnitelman tarkoitus ja tavoitteet

Lastensuojelulaki (417/2007) 12 §:

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
- 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa;
- 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
- 5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
- 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
- 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Lastensuojelun suunnitelman tarkoituksena on antaa kuntapäätäjille ja palveluiden käytännön toteuttajille aiempaa parempi kokonaiskäsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista voimavaroista ja toteutua prosessina, joka tehdään yhteistyössä eri hallinto- ja ammattikuntien edustajien kanssa kuullen asiakkaita sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen kokemuksia ja näkemyksiä.

1.2.3. Edellisen kehittämisohjelman v. 2003 johtopäätökset, toimenpide-ehdotukset ja ohjelman tulosten arviointi v. 2008

Alle kouluikäisten lasten hyvinvointi on yhteydessä heidän vanhempiensa ja kodin hyvinvointiin. Työn ja hoidon yhteensovittaminen sekä vanhemmuuden tukeminen korostuvat. Päivähoitopaikka on järjestynyt kaikille haluaville, myös vuorotyössä olevien vanhempien lapsille. Toimeentulotuki ohjautuu lain sallimin edellytyksin. Seurakunnan järjestämiä lastenkerhoja on myös sivukylän kouluilla. Neuvolapalvelujen piirissä ovat kaikki alle kouluikäiset lapset perheineen. Erityistuen tarpeessa olevat perheet on voitu ohjata tarpeen mukaisten palvelujen piiriin. Seurakunnan lapsi- äiti-ryhmässä on ollut aktiivista toimintaa. Eri yhdistykset järjestävät mm. koko perheen teatteriretkiä vuosittain.

Varhaista, moniammatillista tukea tarjotaan perheille lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä ongelmissa. Henkilöstöä on perehdytetty ja koulutettu ongelmien havainnoimiseen ja avun tarjoamiseen. Tavoitteena on ollut vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön saaminen niin luottamukselliseksi, että varhainen tuen antaminen mahdollistuu.

Vanhempien vastuu nuorten kasvatuksessa jatkuu, mitä tuetaan perheen ulkopuolisella toiminnalla. Nuorten vapaa-ajan vieton on ominaista nuorten yhdessäolo, mihin ei haluta aina aikuisia ohjaamaan. Nuoret olivat vastausten perusteella melko tyytyväisiä harrastusmahdollisuuksiin. Ongelmina olivat yhteisen ajanviettopaikan, uimahallin ja skeittiradan puuttuminen sekä kyytivaikkeudet harrastuksiin. Nuoret toivoivat tavallisia diskoja, jolloin ongelmakäyttäytymisen ehkäisemiseksi aikuisten läsnäolo ja vanhempien vastuu korostuisivat nuorten vapaa-ajan järjestelyissä.

Eri toimintatahot on saatava tuntemaan toistensa toimintaa lasten ja nuorten parissa. Eri yhdistysten ja toimijoiden vuosittaiset yhteispalaverit yhdistäisivät toimintoja. Oma Polku-projektin aikana yhdistyksiä ja järjestöjä kutsuttiin keskustelemaan toiminnan järjestämisestä saman pöydän ääreen, mutta vain muutamat kiinnostuivat asiasta.

Vanhempainilloissa ja muissa vanhempien kokoontumisissa oli tarkoituksena sopia yhteisistä asioista mm. kotiintuloajoista koko kylälle, naapuriavusta jne. Joukkoliikennesuunnittelussa olisi otettava huomioon myös lasten ja nuorten vapaa-ajan viettoajat.

Lasten ja nuorten kuuleminen heitä koskevissa asioissa ja päätöksenteoissa on tärkeää, joko heitä itseään tai heidän vanhempiaan kuullen. Erityishuomiota kiinnitetään lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksien lisäämiseen. Lisäksi pyritään vaikuttamaan nuorten päihteettömyyteen. Olemassa olevat toiminnat tulee turvata riittävillä taloudellisilla resursseilla.

ASETETTU TAVOITE VUONNA 2003	MENETELMÄ	TOTEUMA VUONNA 2008
Lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen	*oppilashuollon laajentaminen lukioon ja sivukyliin kouluille	OK
	*tukioppilastoiminnan käynnistäminen	OK
	*oppilaskuntatoiminnan kehittäminen	OK
Vanhemmuuden tukeminen	*lapsenvahtitoiminnan elvyttäminen	On kokeiltu ja lopetettu tarpeettomana. Tarpeen mukaan toimintaa voidaan käynnistää uudelleen.
	*paikkakunnalle muuttaneiden perheiden tervetulo paketti/tietopaketti kunnasta	OK
	*Kärsämäkisen kasvatusmallin luominen	Ei ole.
Varhainen ongelmien havaitseminen, puuttuminen ja ennaltaehkäisy	*erityistukea vaativien lasten huomioinnon parantaminen palvelujen järjestämisessä	Pyritään eri palveluissa huomioimaan. MLL:n Oma Polku -projektissa (päätyy 2009) yhtenä osana 14 - 25-vuotiaiden osalta.
	*Serborne - koulutus koko varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen henkilökunnalla	OK.
	*moniammatillisen yhteistyön hyödyntäminen yli hallintokuntarajojen → yhteiset suunnitelmat, selvä työnjako, mikä näkyy kuntalaiselle laatuna	OK. Katso luku 4.
	*nuoriso-ohjaajan palkkaaminen	Kuntaan ei ole palkattu nuoriso-ohjaajaa.
	*monipuolista lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa	Toimintaa kehitetty 14-25-vuotiaiden erityistukea tarvitsevien osalta MLL:n Oma Polku -projektin kautta 2006-2009. 4H:n eri-ikäisten kerhot, tapahtumat sekä omat ja valtakunnalliset leirit. Seurakunta muu 3-sektori
	*leikkikenttien vuosittainen kunnostaminen	Kunnostussuunnitelma tehdään 2009.
	*kunnan ulkopuolella tapahtuvan harrastustoiminnan mahdollistaminen esim. uimabussi Ylivieskaan	OK. Tosin riittävyys, säännöllisyys ja monipuolisuus ovat minimitasolla.
	*osallistuminen seutukunnallisiin hankkeisiin	OK. Mm. Kärsämäki on mukana ppky Selänteen

		valmistelutyössä ja SETTI- tiedotusryhmässä.
--	--	--

2. ELINYMPÄRISTÖ JA VÄESTÖRAKENNE

Kärsämäki on Oulun läänin eteläosassa sijaitseva kunta Pyhäjoen varressa. Kunta rajoittuu etelässä Pyhäjärveen, lännessä Haapajärven ja Haapaveden kaupunkeihin sekä pohjoisessa Piippolan ja idässä Pyhännän kuntiin. Kärsämäki kuuluu Nivalan - Haapajärven seutukuntaan. Pinta-alaltaan kunta on n. 700 km², josta vesistöä 6 km². (Tiehallinto: Kärsämäen kunnan liikenneturvallisuussuunnitelma, Wikipedia)

Keskustaajama on rakennettu valtatie 4 varteen valtatie 28 eteläpuolelle. Valtatie 4 kulkee keskustaajaman läpi ja valtatie 28 sivuaa kuntakeskusta. Kärsämäeltä on matkaa Ouluun 123 km, Kajaaniin 110 km, Kokkolaan 130 km ja Jyväskylään 215 km. Kunnan alueella suurimpia kyliä ovat Venetpalo, Saviselkä, Miiluranta, Rannankylä, Sydänmaa ja Porkkala. (Tiehallinto: Kärsämäen kunnan liikenneturvallisuussuunnitelma)

Kärsämäellä puhdas luonto ja sen suomat virkistysmahdollisuudet ovat lähellä. Liikkuminen luonnossa, marjastus, metsästys ja kalastuskin ovat mahdollista, johon joki antaa mahdollisuuden.

Kärsämäellä asukasluku vuoden 2007 lopussa oli 2986 (vuoden 2002 lopussa 3106). Tilastokeskuksen vuoden 2006 väestötietojen mukaan kunnan väestö jakaantuu seuraavasti: 0-14 -vuotiaita 18,9 %, 15 – 64 -vuotiaita 61,4 % ja yli 65-vuotiaita 19,7 %. Asuntokuntia kunnassa oli 1209, joista lapsiperheiden osuus 345. Väestön ikärakenteesta voidaan siis todeta, että vuoden 2006 tilaston mukaisesti lapsia on 6 % enemmän kuin yli 65-vuotiaita. Yksinhuoltajien prosentuaalinen osuus lapsiperheistä oli 14,4 %.

Kärsämäellä on työssä käyviä n.1250 henkilöä. Yhteensä kaikkien työssäkäyvien osuus prosentteina on n 36 % kunnan väestöstä.

Kärsämäen työttömyysprosentti kokonaistyövoimasta oli 7,5 % ja työnhakijoita oli 93 henkilöä, vuonna 2007. Heistä yli 1 vuoden työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 20 henkilöä ja nuorisotyöttömiä, alle 20-vuotiaita 2 sekä alle 25-vuotiaita 7 henkilöä. (Lähde TE-keskus).

Kunnan merkittävimmät työnantajat ovat Kärsämäen kunta ja mäntyluonokaluja valmistava Incap Furniture Oy. Maataloudesta saa myös toimeentulonsa suuri joukko kuntalaisia.

Kunnasta puuttuu poliisi. Yleinen joukkoliikenne pohjautuu pitkälti koululaisvuoroihin.

Kunnassa on kolme sivukylän koulua: Ranta (1-6 lk), Venetpalo (0-6 lk) ja Saviselkä (0-6 lk). Kuntakeskuksessa on Frosteruksen koulu (0-9 lk) ja lukio. Perusopetuksessa oppilaita lukuvuonna 2007 -2008 on yhteensä 430 ja lukiossa 73. Oppilasmäärä kunnassa on pienenemään päin.

3. PERHEILLE SUUNNATUT PALVELUT

Nämä palvelut järjestää Peruspalvelukuntayhtymä Selänne 1.1.2010 alkaen, lukuun ottamatta liikuntatointa, nuorisotointa ja järjestötoimintaa.

3.1. Äitiys- ja perhesuunnitteluneuvola

Kärsämäellä syntyy vuosittain n. 30 - 40 lasta. Vuonna 2008 syntyi 38 lasta. Äitiysneuvolatyön tavoitteena on suunniteltu, turvallinen raskaus ja synnytys sekä lapsivuodeaika. Äitiysneuvolakäyntejä oli vuonna 2008 441 sekä näiden lisäksi 59 kotikäyntiä. Itseensä luottavat, raskaudesta, synnytyksestä ja lastenhoidosta riittävät tiedot omaavat vanhemmat. Toimiva parisuhde ”lapsen kotina”. Mahdollisten häiriöiden ennaltaehkäisy, tunnistaminen ja hoito raskauden ja lapsivuoteen aikana. Lapsiperheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Äitiysneuvolan tehtäviin kuuluvat yksilölliset tarkastukset, seulontatutkimukset ja keskustelut. Kotikäynnit lapsen syntymän jälkeen sekä varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen. Perhevalmennuksessa keskustellaan parisuhteeseen, synnytykseen, imetykseen ja lastenhoitoon liittyvistä asioista. Pidetään isäryhmä ja isä-vauvaryhmä. Perhesuunnittelussa pyritään ei-toivottujen raskauksien ehkäisyyn.

3.2. Lastenneuvola

Kärsämäellä on tällä hetkellä vuosina 2002 - 2008 syntyneitä 0-7 -vuotiaita lapsia noin 230. Lastenneuvolan tavoitteena on, että perheet ja lapset saavat tukea yksilöllisen tarpeensa mukaisesti. Tasapainoinen perhe, jossa vanhemmat luottavat itseensä ja heillä on riittävästi tietoja ja taitoja lapsen kasvusta, kehityksestä, hyvinvoinnista ja niihin vaikuttavista tekijöistä (elämänhallinta). Perheellä on valmiuksia hoitaa parisuhdettaan, tunnistaa elämäntilanneriskit ja hakea apua tarvittaessa. Erityistukea tarvitsevat lapset ja perheet saavat riittävästi tukea. Perheet ovat omatoimisia (itsehoitoisia) ja heillä on lähiympäristön voimavarat käytössään (verkosto). Perhe on ”lapsen koti” jossa lapsi kokee iloa, turvaa, ja tuntee olevansa tärkeä. Lapsi on tasapainoinen, omaa riittävän vahvan itsetunnon ja saavuttaa kouluvalmiudet.

Lastenneuvolan tehtäviin kuuluvat yksilölliset tarkastukset, seulontatutkimukset ja keskustelut. Se lisäksi tehdään kotikäyntejä lapsen syntymän jälkeen. Vuonna 2008 käyntejä lastenneuvolassa oli 704 ja näiden lisäksi 54 kotikäyntiä. Lisäksi tehtävänä on varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen, leikki-ikäisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä moniammatillinen yhteistyö.

Äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolassa työskentelee yksi terveydenhoitaja ja lääkäri (lääkäripalvelut ostetaan tällä hetkellä toisesta kunnasta). Lääkärikäyntejä oli vuonna 2008 äitiysneuvolan ja perhesuunnittelun osalta 169 ja lastenneuvolan tiimoilta 124. Käyntejä lastenlääkärillä oli vuonna 2008 59. Lastentautien erikoislääkäri pitää vastaanottoa neuvolassa kerran kuukaudessa. Terveystietäjä tekee tiivistä yhteistyötä myös perhetyöntekijän, puheterapeutin, fysioterapeutin, hammashoidon, perheneuvolan sekä erikoissairaanhoidon kanssa. Kerran kuukaudessa kokoontuu

moniammatillinen työryhmä, johon kuuluu neuvolan terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, perheneuvolan työntekijät, päivähoidon ohjaaja sekä perhetyöntekijä.

3.3. Päivähoito

Kunnan päivähoiton ohjauksen välineenä käytetään vuonna 2005 laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelman tarkoituksena on lisätä henkilöstön ammatillista tietoisuutta ja vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuspalveluissa. Toimintaa ohjaava periaate on myös kasvatuskumppanuus ja vanhemmuuden tukeminen. Henkilöstö on saanut teemaan liittyvää täydennyskoulutusta ja kotikäynnit on aloitettu 2008 syksyllä.

Kärsämäellä oli vuonna v. 2008 kunnallisessa päivähoitossa 106 lasta. Päivähoiton piirissä on noin 42 % kaikista 0-6 vuotiaista lapsista. Kunnan tarjoamat vaihtoehdot päivähoitoon ovat päiväkotihoito ja perhepäivähoito. Päivähoitoa järjestetään ryhmäperhepäivähoitossa, kolmiperhehoitossa, lasten omassa kodissa ja hoitajan kodissa.

Lastentalo Kuusipihassa on 45 hoitopaikkaa. Kurjenmiekkujen päiväkotiryhmässä on 21 hoitopaikkaa yli kolmevuotiaille. Kissankellojen ja Ketunleipien ryhmiksissä on molemmissa 12 hoitopaikkaa 0-6 -vuotiaille. Kissankellojen hoitoryhmä tarjoaa vuoroa eli toimii tarvittaessa ympäri vuorokauden. Perhepäivähoitajien määrä vaihtelee tarpeen mukaan. Lastentalolle on laadittu vuonna 2006 pelastussuunnitelma. Suunnitelmassa on kartoitettu varhaiskasvatusympäristön riskit ja laadittu henkilökunnalle toimintaohjeet riskitilanteiden varalle. Lasten ja henkilöstön turvallisuutta ja hyvinvointia ylläpidetään ja kehitetään, kun riskitilanteet ovat hallinnassa.

Pienten lasten hoidontuen piirissä oli 62 perhettä, joista yksityisen hoidontuen käyttäjiä oli 6 %.

Pienten koululaisten (1. ja 2.-luokkalaisten ja erityisoppilaiden) iltapäivätoiminta kuuluu koulutoimen vastuulle. Se on tällä hetkellä järjestetty Frosteruksen koululla klo 13 – 16.05.

3.4. Terveyspalvelut

Terveydenhuollon tehtävä on perheiden kanssa yhteistyössä tukea lasten ja nuorten terveitä elämäntapoja. Neuvolapalvelut ulottuvat sikiökauden seurannasta aina lastenneuvola-, koulu- ja perhesuunnitteluikäisiin asti. Lasten ja nuorten avoterveydenhuollossa toimii kaksi terveydenhoitajaa, joiden tehtäviin kuuluu myös muita toimialueita. Kunnassa on hammaslääkäri ja kaksi hammashoitajaa, jotka huolehtivat myös neuvola- ja kouluikäisten lasten hammashuollosta.

Kärsämäellä on tarjolla kansanterveyslain mukaiset päivystyspalvelut, osaksi yhteistyössä Pyhäjärven ja Haapajärven kanssa. Erikoissairaanhoidon yksiköt ovat OYS:ssa ja Oulaskankaalla. Lasten silmälääkärikonsultaatiotutkimukset sekä puhe- ja toimintaterapiapalvelut ostetaan yksityiseltä. Erikoissairaanhoidosta lastenlääkäri käy pitämässä kerran kuussa poliklinikkavastaanottoa Kärsämäen terveyskeskuksessa.

3.5. Liikunta- ja nuorisotoimi

Kunnan liikunta- ja nuorisotoimessa on yksi henkilö liikunta- ja nuorisosihteerin nimikkeellä. Liikunta- ja nuorisotoimi luo edellytyksiä monipuolisen liikunnan harrastamiseen. Se tukee rahallisesti nuorisojärjestöjä, yhdistyksiä ja urheiluseuratoimintaa sekä vaikuttaa terveyskäyttäytymiseen kampanjoiden ja valistustoiminnan kautta.

Liikunta- ja nuorisotoimi järjestää: peli- ja liikuntakerhoja, leirejä, melontaretkiä, uimakouluja, ympäristökasvatusta, avantouintia, kunnontestausta, toiminnallisia tapahtumia, terveysliikuntaa ja erilaisia perheretkiä tapahtumakohteisiin (mm. hiihto, laskettelu, uinti).

Liikunta- ja nuorisotoimi työllistää nuoria kesätyökohteisiin yhdessä 4H-yhdistys ry:n kanssa. Lisäksi se järjestää työhön tutustumis- ja harjoittelupaikkoja sekä erilaista koulutustoimintaa tarvittaessa. Myös se pyrkii tekemään yhteistyötä alueellisesti, seutukunnallisesti sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kunnassa on toiminut 12-jäseninen nuorisovaltuusto, jonka toimikausi on kaksi vuotta. Nuorisovaltuuston tehtävänä on ollut tuoda nuorten mielipide kunnalliseen päätöksentekoon erityisesti nuoria koskeissa asioissa. Jäsenet ovat kärsämäkisiä nuoria ja toiminta on poliittisesti sitoutumatonta. Koska nuorisovaltuustotoiminta on hiipunut, niin vuoden 2008 syksyllä valtuuston tilalta aloitettiin uudenlaisen nuorten vaikuttamisryhmän valmistelu. Vaikuttamisryhmän tavoitteena on ilmaista mielipiteitä kunnalliseen päätöksentekoon nuorten näkökulmasta sekä järjestää erilaista toimintaa nuorille.

Nuorisotalo Poppelin avoimet ovet –toimintaa resurssien mukaan keskimäärin 2 -3 kertaa viikossa. Poppeliin on sijoitettuna myös nuorten Settinetti- tiedotuspiste. Vuonna 2008 ovet olivat auki 88 kertaa ja kävijöitä oli 1932.

3.6. Seurakunta, järjestötoiminta ja muu harrastustoiminta

Seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö toteuttaa seurakunnan perustehtävää: kristillistä kasvatusta ja opetusta, eri toimintamuotojen kautta. Korostetaan kristillisyyden merkitystä elämän voimavarana, mikä tukee koko perheen hyvinvointia.

Seurakunta järjestää lasten ja nuorten toimintaa seuraavasti:

- Päiväkerhot ovat 4-6 -vuotiaalle tarkoitettua kerhotoimintaa, minkä lisäksi alle kouluikäiset lapset voivat osallistua avoimeen päiväkerhoon yhdessä vanhemman kanssa.
- Pyhäkoulut on sunnuntain hartaushetki tai lasten jumalanpalvelus, mihin voi osallistua eri-ikäiset lapset ja nuoret sekä vanhemmat
- Varhaisnuorten kerhotoiminta on kouluikäisten tyttöjen ja poikien kerhotoimintaa
- Nuorille järjestetään nuorteniltoja, avoimet ovet iltoja ja joinakin vuosina raamattu- keskustelupiirejä
- Rippikoulu ja siihen liittyvä toiminta

Lisäksi seurakunta järjestää tapahtumia, lastenhartauksia, näyttelyjä (lähetys- ja enkelinäyttelyt), retki- ja leiritoimintaa.

Koululaistyöstä mainittakoon aamunavaukset, konsertit, kouluvierailut, koulupäivystys ja koululaisjumalanpalvelukset. Musiikkityö tarjoaa lapsille ja nuorille kuorotoimintaa. Nuorilla ja aikuisilla on mahdollisuus kouluttautua vapaaehtoistyöhön esim. pyhäkoulunopettajiksi, Saapas-Paikka toimintaan päivystäjiksi ja kerhonoijaajiksi sekä leiriavustajiksi ”isosten” tehtäviin.

MLL yhdistys ry.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisen yhdistyksen tarkoituksena on tarjota kärsämäkisille lapsiperheille toimintaa ja tukea arjen eri tilanteisiin organisoimalla erilaista toimintaa ja tapahtumia. Yhdistys järjestää muun muassa leikkikenttätöimintää, retkiä ja tapahtumia sekä on mukana tukioppilastoiminnassa, vuokraa turvavälineitä neuvolan kautta ja osallistuu lapsiperheille ja yksinasuville nuorille jaettavien EU-ruokatukipakettien jakeluun. Vuonna 2007 käynnistettiin yhdistyksen hallinnoiman Oma Polku -projektin (ks. kohta 5.7) kanssa vertaisryhmätöimintää vauvaperheiden vanhemmille. Vuoden 2008 alusta lukien toiminta jatkuu perhekahvilana yhteistyössä 4H:n kanssa. Lisäksi yhdistys tekee yhteistyötä kunnan ja monien paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Toiminnan organisointi ja hallinto perustuu vapaaehtoistyöhön.

MLL:n valtakunnallisia palveluja ovat vanhempainpuhelin ja -netti, nuortennetti sekä lasten ja nuorten puhelin.

Kärsämäen 4H-yhdistys ry.

Kärsämäen 4H-yhdistys ry on perustettu vuonna 1931, joka on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yhdistys. Kärsämäen 4H-yhdistyksessä on noin 200 jäsentä ja se kuuluu Oulun 4H-piiriin. Yhdistyksellä on kirkonkylällä ja eri sivukylillä useita kerhoja lapsille ja nuorille.

Yhdistyksen tarkoituksena on kasvattaa nuorista henkilökohtaisella neuvonnalla, harrastustoiminnalla sekä 4H-kerhoissa tapahtuvalla työskentelyllä valistuneita, itsenäiseen ajatteluun ja toimintaan pystyviä, ammattitaitoisia ja terveitä elämäntapoja noudattavia yhteiskuntaan sopeutuvia kansalaisia.

4H-järjestön keskeisiä toimintamuotoja ja välineitä ovat kerhot ja sitä kautta pitkäaikainen jäsenyys 4H-yhdistyksessä, TOP -yrittäjäyyskasvatuksen toimintamalli, erilaiset kurssit, kilpailut, leirit ja tapahtumat, kansainvälisyystoiminta sekä työllistäminen. 4H-nuorisotyön tärkeä toimintaperiaate on tekemällä oppiminen. 4H-nuorisotyölle onkin ominaista toiminnan monipuolisuus, joka mahdollistaa paikallisten olosuhteiden huomioon ottamisen. 4H-nuorisotyö tukee lasten ja nuorten elämänhallinnan tasapainoista kehitystä. 4H-järjestö kannustaa jäseniään yritteliäisyyteen ja yhteistyöhön, korostaa luonnon ja ympäristön arvoja, edesauttaa käden- ja arjentaitojen hallintaa sekä edistää kansainvälistymistä ja eri kulttuurien ymmärtämistä.

Yhteistyön merkitys korostuu nykyaikana. Kärsämäen 4H-yhdistys tekee yhteistyötä kunnan sekä paikallisten yhdistysten, yritysten ja järjestöjen kanssa. Monipuolinen yhteistyö koulujen ja oppilaitosten kanssa on tärkeä osa 4H-toimintaa.

Muu harrastustoiminta

Kunnassa on runsaasti tarjolla erilaisia urheiluharrastusmahdollisuuksia mm. vireä urheiluseura Katajan kautta. Tarjolla on partiotoimintaa lippukunta Suotarpojat ry:ssä, Jokilaaksojen Musiikkiopistossa kärsämäkisille on varattuna 25 oppilaspaikkaa ja tanssitaiteita järjestää Tanssiopisto Uusikuu sekä kansalaisopiston palveluja Jokihelmen opisto. Lisäksi ovat eläinkerhot, metsästysseurojen metsästyskerhot ja ratsastuskerhot. Järjestöjen toimesta on muutaman kerran vuodessa järjestetty nuorten Iltakahvila.

3.7. Lastensuojelu

Sosiaalityö

Sosiaalityön tehtävänä on auttaa asiakkaitaan löytämään ratkaisuja arkielämän vaikeuksiin ja kriisitilanteisiin. Tavoitteena on lisätä asiakkaan elämänhallintaa, vastuunottamista ja omatoimisuutta ammatillisen sosiaalityön keinoin. Palveluihin kuuluu mm. sosiaalityön neuvonta ja ohjaus, toimeentulotuki, perhetyö, tukiperhetoiminta jne.

Toimeentulotuki

Perheiden taloudelliseen tukemiseen on käytettävissä myös toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukainen toimeentulotuki tai ehkäisevä toimeentulotuki. Toimeentulotukea saaneita ruokakuntia on vuonna 2008 ollut 76, vuonna 2007 89 ja vuonna 2006 ruokakuntien määrä oli 93.

Taloudellinen tuki ja asumisen turvaaminen

Lastensuojelulain 35 §:n mukaan kunnan on viivytyksettä järjestettävä riittävä taloudellinen tuki ja korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet tai järjestettävä tarpeen mukainen asunto, kun lastensuojelun tarve oleelliselta osin johtuu riittämättömästä toimeentulosta, puutteellisista asumisolosta tai asunnon puuttumisesta tai kun mainitut seikat ovat oleellisena esteenä lapsen ja perheen kuntoutumiselle. Riittävä taloudellinen tuki ja asuminen on järjestettävä myös 75 §:n 1 momentin mukaan jälkihuollon piirissä olevalle lapselle tai nuorelle, jos hänen kuntoutumisensa sitä edellyttää.

Avohuollon tukitoimien järjestäminen on kuntia sitova velvoite. Tukitoimia järjestäessään kunta ei ole sidottu toimeentulotuesta annettuihin säännöksiin eikä asumisen järjestämistä koskeviin yleisiin ohjeisiin, vaan sitova velvoite on täytettävä viivytyksettä ja tuen on oltava riittävää puutteen poistamiseksi.

Sosiaalipäivystys

Sosiaalityöntekijä päivystää vuorollaan Jokilaakson päivystysrenkaassa. Viikon mittaisia päivystysvuoroja on kaksi ja takapäivystyksiä samoin kaksi (vuodessa). Sosiaalipäivystystä hoidetaan arkipäivisin virka-ajan ulkopuolella (klo 16 – 08) ja viikonloppuisin ympäri vuorokauden.

1. Väkivaltatilanteet perheissä, joissa on alaikäisiä lapsia tai muita huollettavia
2. Lastensuojelun tai muun huollon tarpeen selvittäminen
3. Onnettomuudet ja muut vaaratilanteet
4. Lapsen ja nuoren erityisvaikeudet
5. Konsultaatio, virka-avun tarve

Lastensuojelulaki on uudistettu ja muutokset astuivat voimaan 1.1.2008. Lain peruslähtökohtana on, että lapsen hoito ja kasvatusta ovat vanhempien vastuulla. Kasvuoloihin vaikuttaminen sekä lasten ja huoltajien tukeminen peruspalveluissa ovat ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Perheet voivat hakea apua esim. perheneuvolasta, sosiaalitoimistosta, päivähoitotoimistosta, mielenterveystoimistosta, neuvolasta, kotihoitosta, A-klinikalta ja kouluterveydenhuollosta.

Lastensuojelulain 25 § mukainen ilmoitusvelvollisuus:

Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanottotoiminnassa, hätäkeskustoiminnassa tai aamu- ja iltapäivätoiminnassa työskentelevät henkilöt sekä terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä.

Lastensuojelulain 3§:n mukaan perhe- ja yksilökohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelutarpeen selvittäminen, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto sekä jälkihuolto. Kärsämällä lastensuojelusta vastaavat sosiaali- ja terveysjohtaja ja sosiaaliohjaaja yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Lisäksi kunnassa toimii lastensuojelun asiantuntijaryhmä (Moppi), johon kuuluvat sosiaaliohjaaja, äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitaja, kouluterveydenhoitaja, päivähoito-ohjaaja, perheohjaaja ja perheneuvolan psykologi ja sosiaaliohjaaja. Tarvittaessa mukana on sosiaali- ja terveysjohtaja sekä muita lasten ja nuorten parissa työskenteleviä viranomaisia.

3.7.1. Avohuolto

Avohuollon tukitoimien tarve voi syntyä varsin monista syistä. Lapsen/nuoren ja vanhemman välinen kanssakäyminen voi puuttua kokonaan tai siinä voi ilmetä erilaisia ongelmia, johtuen vanhemmista tai lapsesta/nuoresta itsestään.

Lastensuojelulain 34 § säätelee sosiaalilautakunnan velvollisuutta ryhtyä avohuollon tukitoimiin viipymättä:

- 1) jos kasvuolot vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka
- 2) jos lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään.

Avohuollon tukitoimia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lapsen ja vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa. Avohuollon tukitoimia ovat sosiaalipalveluiden ja avustusten lisäksi esim. perhetyö, tukihenkilö ja -perhetoiminta, terapiapalvelut, tukeminen koulunkäynnissä ja muu mahdollinen tukeminen, loma- ja virkistystoiminnan järjestäminen sekä perhehoito ja laitoshoido.

Vuonna 2008 avohuollon tukitoimien piirissä lapsia oli 30.

Kärsämäellä perhetyössä toimii yksi perhetyöntekijä (lapsiperheissä). Perhetyöntekijä tarjoaa vanhemmuutta tukevaa ja lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää varhaiskasvatusta. Lisäksi palvelun tarkoituksena on antaa lapsen kotona tapahtuvaa tilapäistä apua arkipäivän lastenhoidosta ja kotitaloustöistä suoriutumisessa. Perheitä on ollut perhetyönpiirissä 16 vuonna 2008.

3.7.2. Sijaishuolto

Sijaishuoltoon sijoittaminen on laissa säädetty viimesijaiseksi toimenpiteeksi, johon ryhtyminen edellyttää, että avohuollon tukitoimet ovat epätarkoituksenmukaisia, mahdottomia tai riittämättömiä. Sosiaali- ja terveyslautakunnan on otettava lapsi/nuori huostaan ja järjestettävä hänen sijaishuolto, jos

- 1) puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kodin olosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai
- 2) lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään.

Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan ryhtyä vain, jos:

- 3) jos avohuollon tukitoimet eivät ole tarkoituksenmukaisia tai mahdollisia taikka ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi, ja
- 4) sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista

3.8. Perheneuvola, päihdehuolto, mielenterveystoimiston palvelut

Kärsämäen kunta ostaa perheneuvolapalvelut Pyhäjärven kaupungilta. Perheneuvolan työntekijät (psykologi ja sosiaalityöntekijä) ottavat vastaan terveystieteiden keskuksessa kolmena torstaina kuukaudessa. Perheneuvolapalvelut ovat asiakkaalle ilmaisia.

A-klinikka palvelut hoidetaan terveystieteiden keskuksen sairaanhoitajan toimesta, joka toinen torstai. Kunnassa toimii myös moniammatillinen ehkäisevän päihdetyön työryhmä.

Mielenterveystoimiston palvelut ovat terveystieteiden keskuksen tiloissa, työntekijöinä ovat erikoissairaanhoitaja ja kerran kuukaudessa konsultoiva psykiatri. Vastaanottoajan voi varata itse.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin Nuorisopoliklinikka toimii Ylivieskassa. Sinne voi hakeutua hoitoon 12 - 20-vuotiaat nuoret. Poliklinikalla työskentelevät sairaanhoitaja, psykologi ja psykiatri, joilla kaikilla on nuorisopsykiatrian erikoiskoulutus. Hoitoon voi hakeutua joka oman terveystieteiden keskuksen läheteellä tai varaamalla ajan itse. Lisäksi on seurakuntien yhteistyönä Ylivieskassa toimiva Perheasian neuvottelukeskus, joka myös antaa apua ongelmatilanteissa.

4.1. Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön työryhmä koostuu sosiaali- ja terveystoimen, koulutoimen, nuorisotoimen, A-klinikan ja seurakunnan työntekijöistä. Tarvittaessa ryhmän työskentelyyn on osallistunut myös muita nuorten parissa työskenteleviä ammattihenkilöitä. Työryhmä on laatinut vuonna 2001 Nuoret päihdeongelma- ja Nuorten päihdeongelmien ehkäisy ja hoidon toimintamalli Kärämäellä – oppaan. Oppaan tarkoituksena on auttaa lasten ja nuorten parissa toimivia työntekijöitä löytämään oikeita toimintatapoja kohdatessaan lapsen tai nuoren, jonka on todettu käyttävän runsaasti alkoholia tai kokeilevan/käyttävän muita huumeita. Opaan päivitetty vuonna 2007. Keväällä 2009 on valtuuston hyväksyttäväksi menossa Ehkäisevän päihdetyöhankkeen kokoama Seudullinen päihdestrategia 2009-2012, jossa mukana on myös Kärämäen kunnan oma malli. Lisäksi kevään aikana on tarkoitus kirjoittaa alkoholiohjelman mukaiset kumppanuussopimukset Sosiaali- ja terveystoiministeriön kanssa.

4.2. Perheväkivallan vastustaminen

Kärämäen sosiaali- ja terveystoimen eri toimintayksiköiden yhteistyönä laadittiin vuonna 2001 opas ”Apua väkivaltatilanteissa – auttamismalli Kärämäen kunnan viranomaisille perheväkivaltatilanteissa”. Väkivaltaa kohdanneen perheen auttamiseksi tarvitaan mahdollisimman laajaa ja saumatonta yhteistyötä. Sosiaali- ja terveystoimen työryhmässä sovittiin selkeästi, miten työnjako toimii, kuka ammattihenkilö kohtaa asiakkaan missäkin vaiheessa ja miten hoitoketju jatkuu saumattomasti muodostaen verkon. Suunnitelma on päivitetty vuonna 2008.

4.3. Turvallisuussuunnitelma ja rikostilastoja

Valtioneuvosto on 4.3.1999 tehdyssä kansallisessa Rikoksantorjuntaohjelmassa velvoittanut kihlakuntien poliisilaitokset laatimaan yhdessä alueen kuntien kanssa paikallisen rikoksantorjuntaohjelman. Kärämäellä työryhmään osallistui A-klinikan, seurakunnan ja Haapajärven poliisilaitoksen edustajien lisäksi kunnanhallituksen päätöksellä edustajat sosiaali- ja terveystoimesta, nuorisotoimesta, koulutoimesta, kulttuuritoimesta sekä teknisestä toimesta. Hankkeen tavoitteena oli suunnitella erilaisia konkreettisia, toteuttamiskelpoisia keinoja, joilla voidaan vaikuttaa havaittuihin ongelmiin. Samalla kartoitettiin alueella jo vireillä olevat, hankkeen tavoitteisiin liittyvät projektit ja pyrittiin hyödyntämään näissä projekteissa jo syntyneitä tietoja, kokemuksia, toimintatapoja ja yhteistyömuotoja.

Parhailaan on käynnissä laaja kuntauudistus ja kihlakuntien poliisilaitosten määrää tullaan vähentämään merkittävästi lähivuosien aikana. Seutukunnilla on turvallisuuden näkökulmasta paljon yhteisiä asioita ja haasteita. Joulukuussa 2007 turvallisuussuunnitelman kokouksessa päätettiin muodostaa seuraavat työryhmät:

- A. (kunnat) Syrjäytymisen – ja häiriökäyttäytymisen ehkäisy.
- B. (pelastuslaitos) Onnettomuuksien ehkäisy, paloturvallisuus, liikenneturvallisuus ja vesiturvallisuuden parantaminen.

- C. (poliisi) Rikosten ennaltaehkäisy ja torjunta, väkivallan vähentäminen sekä rikoksen uhrin asema.

Työryhmien tuotokset ovat keskeneräisiä 5.2.2009.

Rikostilastot

Kärsämäellä oli vuonna 2006 kotihälytyksiä/perheväkivaltilanteita 6 kpl, 2007 10 kpl ja 1.1.- 31.9.2008 4 kpl. Nuoria rikoksentekejiä, alle 15-vuotiaita, oli vuonna 2006 kolme (3), v.2007 kaksi (2) ja 1.1.- 30.10.2008 kolme (3). 15 -17-vuotiaita rikoksentekejiä oli vuonna 2006, 6 kpl, 2007 3 kpl ja 1.1. - 30.10.2008 4 kpl. Lisäksi nuoria aikuisia eli 18 -20-vuotiaita rikoksen tekijöitä oli vuonna 2006 9 kpl, 2007 9 kpl ja 1.1. - 30.10.2008 11 kpl. Varsinaisia rikosilmoituksia, joissa oli luokiteltuna perheväkivalta, tuli vuonna 2006 yksi (1), vuonna 2007 ja 1.1. - 31.10.2008 ei ollut yhtään poliisin tietoon tullutta perheväkivaltatapausta.

Lastensuojeluilmoituksia poliisi teki Kärsämäellä vuonna 2007 19 kpl ja yhteensä lastensuojeluilmoituksia tuli 27. Vuonna 2008 poliisi teki 15 lastensuojeluilmoitusta ja yhteensä ilmoituksia tuli 31.

4.4. Liikennekasvatussuunnitelma

Valtakunnallisessa liikenneturvallisuussuunnitelmassa on tavoitteena se, että tieliikenne järjestelmä on suunniteltava siten, ettei kenenkään tarvitse kuolla eikä loukkaantua vakavasti liikenteessä. Tältä pohjalta työryhmissä laadittiin Kärsämäelle liikenneympäristö- ja liikennekasvatussuunnitelmat v. 2002, mitkä on päivitetty v. 2006.

Liikennekasvatussuunnitelma (koulutus-, valistus- ja tiedotussuunnitelma) on laadittuna vuosille 2006 -2010 työryhmässä, johon kuului edustajat jokaisesta kunnan hallintokunnasta/työyksiköstä sekä Liikenneturvan, Tiehallinnon ja poliisin edustajat. Suunnitelman ohjenuorana toimivat vuositeemat, joita tulee toteuttaa kaikissa ikäryhmissä (päivähoitoikäiset, kouluikäiset, työikäiset ja iäkkäät). Tavoitteena on jokaisessa työyksikössä ohjata liikenneturvallisuustyötä ja toteuttaa jatkuvasti liikennekasvatustoimenpiteitä kytkemällä ne osaksi normaalia työtä. Kunnanhallitus on nimennyt liikenneturvallisuuden seurantaryhmän edustajat jokaisesta hallintokunnasta/työyksiköstä, jotka vuosittain raportoivat toiminnastaan kunnanhallitukselle.

Liikenneympäristösuunnitelma on laadittu liikenneympäristötyöryhmässä. Suunnitelman päätavoitteena on liikenneympäristön turvallisuuden parantaminen. Erityistä huomiota on kiinnitetty koululaisten ja iäkkäiden ihmisten kevyen liikenteen turvallisuuden parantamiseen.

4.5. Terveystiedon edistäminen

Kärsämäen kunnan Terveystiedon edistämisen -työryhmä aloitti toimintansa keväällä 2007. Työryhmän yhdyshenkilönä toimii Tarja Vaitiniemi. Tavoitteena on mm. lasten ja nuorten hyvinvointi sekä vanhemmuuden tukeminen sekä työikäisten hyvinvointi. Terveystiedon edistämisen työryhmän ohjausryhmänä toimii kunnanhallitus.

4.6. Kriisiryhmä

Kunnassa on kriisiryhmä, jota johtaa terveyskeskuksen erikoissairaanhoitaja. Kouluilla on omat kriisiryhmänsä, joiden toimintaa tukevat kriisisuunnitelmat.

Kriisiryhmän tehtävä ja tarkoitus:

- ylläpitää valmiutta ja asiantuntemusta kriisitilanteiden jälkihoitoa varten

Kriisiryhmän toiminnan tehtävä ja tarkoitus:

- järjestää ryhmäkokoon-tuminen (jälkipuintikokous) ihmisiä järkyttäneen tapahtuman jälkeen
- kokouksessa käsitellään pelastuneiden, omaisten ja auttajien kriittisissä tilanteissa tai onnettomuuksissa kokemia elämyksiä ja reaktioita
- jälkipuintikokouksen tarkoituksena on vaikuttaa shokkivaiheen jälkeiseen traumatisoitumiseen, käynnistää psyykinen normalisoituminen ja surutyö ja ehkäistä posttraumaattisen stressin syntymä

Kriisiryhmän toiminta

- ensiavun/pelastustoimen työntekijät kertovat ja/tai antavat onnettomuustilanteessa mukana olleille kriisiryhmän esitteen
- poliklinikan tai vuodeosaston henkilökunta antavat ensitiedon onnettomuudesta kriisiryhmän jäsenille, jotka alkavat valmistella kokousta
- kriisiryhmä ottaa aktiivisesti yhteyttä onnettomuustilanteeseen osallistuneisiin
- jälkipuintikokous järjestetään aikaisintaan 24 tuntia tapahtuman jälkeen
- kokous on suljettu tilaisuus, johon kutsutaan osallistujien kanssa sopien uhrien omaiset ja läheiset, pelastustyöhön osallistuneet, silminnäkijät yms. asianosaiset sekä eloonjääneet tapahtuman uhrin
- eri ryhmille voidaan pitää eri kokoukset
- kokous pidetään pääsääntöisesti virka-aikana, joko terveyskeskuksen tiloissa tai muussa kokoukseen osallistuvien kanssa yhdessä sovitussa paikassa (esim. kotona)
- kokouksessa on kaksi vetäjää, kokous kestää 1-4 tuntia, taukoja ei pidetä, sekä kokoukseen tulo että siellä puhuminen on vapaaehtoista

4.7. Muut projektit

Oma polku -projekti (2006-30.4.2009) on Mannerheimin Lastensuojeluliiton hallinnoima ja RAY:n (90%) Kärsämäen kunnan (10%) rahoittama projekti, jonka kohderyhmän muodostavat erityistä tukea tarvitsevat 14-25-vuotiaat nuoret. Projektin tavoitteena on erityistä tukea tarvitsevien nuorten arjen hallinnan, harrastetoiminnan ja osallisuuden edistäminen sekä nuoren oman vastuunoton vahvistaminen. Projektin tarkoituksena on löytää ja kehittää myönteisiä, terveyttä ja elämän hallintaa edistäviä toimintoja ja palveluja lisätueksi erityistä tukea tarvitseville nuorille. Lisäksi tarkoituksena on kolmannen sektorin, kunnan ja kodin yhteistyön tiivistäminen. Projekti on tarjonnut yhteistyössä eri toimijoiden kanssa nuorille sekä nuorten parissa toimiville tukea, ohjausta, erilaista toimintaa, tapahtumia ja koulutusta. Projektin aikana luotujen hyvien käytäntöjen jatko pyritään turvaamaan ja levittämään laajempaan käyttöön. Projektin laatima hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen

suunnitelma (tehty 2006) päivitetään huhtikuun 2009 loppuun mennessä ja se jää käyttöön kaikille kunnassa toimiville tahoille sekä kolmannelle sektorille.

Lapsen kanssa -lastensuojelun kehittäminen Nivala - Haapajärven seutukunnassa

Projekti on alkanut 1.9.2007 ja päättyy 30.6.2009. Hanketta hallinnoi Reisjärven kunta. Mukana ovat Reisjärven lisäksi Haapajärvi, Kärämäki ja Pyhäjärvi. Lapsen kanssa -hankkeen tavoitteet:

- Alueellisen lastensuojelutyön kehittäminen (uudet työmenetelmät, prosessien mallintaminen, lastensuojelusuunnitelmien tekeminen)
- Lastensuojelun erityisyksikön mallintaminen
- Muiden hankkeiden kanssa tehtävä yhteistyö

2010 vuoden alusta neljä kuntaa toteuttavat yhteistyössä lastensuojelua yhteisen Ppky Selänteen lastensuojeluyksikön kautta.

5. KOULU HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ

5.1. Kouluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa. Nykyisenä painopisteenä on moniammatillisen yhteistyön jatkaminen ongelmien ehkäisyssä.

Kouluterveydenhoitajan luona käyntejä kouluterveydenhuollossa vuonna 2008 on ollut 1202 ja lääkärikäyntejä 144. Opiskeluterveydenhuollon käyntejä terveydenhoitajan luona on ollut 98 käyntiä. Lisäksi kouluterveydenhoitajan ryhmätoimintaa on ollut 124 kpl.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon työntekijöinä ovat kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri sekä hammashoitajat ja -lääkäri. Fyysisten terveystarkastusten (terveystarkastukset, tapaturmat ja päivystävä sairaanhoito) ohella terveydenhoitaja on keskeinen yhteydenpitäjä koulun ja kodin välillä sekä huolehtii paljolti oppilaiden psyykkisestä terveydestä, sillä Kärämäellä ei ole ollut koulupsykologia eikä -kuraattoria. Osa-aikainen kuraattori on aloittanut työt helmikuussa 2009.

5.2. Kouluterveyskysely

Kouluterveyskysely on tehty Kärämäellä huhtikuussa 1999, 2001, 2003, 2005 ja 2007 peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaille ja lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoille. Tässä raportissa esitetään perustulokset elinolojen, kouluolojen, terveyden, terveystottumusten, terveysosaamisen sekä oppilas- ja opiskelijahuollon muutoksista yläluokilla ja lukioissa 1999–2007. Vastaajia on vuosittain ollut yläluokilta 98, 96, 100, 89 ja 91 sekä lukioiden 1. ja 2. vuosikursseilta 52, 42, 40, 34 ja 46.

Elinolot:

Yläluokkalaisista 36 % ja lukiolaisista 20 % ilmoitti ainakin toisen vanhemmistaan tupakoivan. Lukiolaisilla osuus oli maakuntaan verrattuna hieman pienempi n. 31 %. Yläluokkalaisten vanhempien työttömyys oli aiempaa harvinaisempaa. Lukiolaisten vanhemmista 38 % ja yläluokkalaisten vanhemmista 44 % ei aina tiennyt nuorten viikonloppuiltojen viettopaikkaa. Yläluokkalaisten kohdalla osuus oli suurempi kuin maakunnassa (vs. 35 %). Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa oli 15 %:lla yläluokkalaisista ja 7 %:lla lukiolaisista. Vuoden 2003 jälkeen yläluokkalaisista aina edellistä kyselyvuotta harvempi oli vailla läheistä ystävää.

Kouluolot:

Yläluokkalaisista 62 % ja lukiolaisista 57 % koki koulun fyysiset työolot puutteellisiksi. Osuus oli molemmilla koulutusasteilla maakuntaan verrattuna suurempi ja yläluokkalaisilla lisäksi suurempi kuin toissa vuonna. Yläluokkalaisten kouluoloissa tapahtui myös useita positiivisia muutoksia: koulun työilmapiirissä koettiin vähemmän ongelmia, kuulematta jääminen koulussa väheni ja koulutyön määrää pidettiin aiempaa harvemmin liian suurena. Lukiolaiset kokivat koulun työilmapiirissä ongelmia, kuulematta jäämistä koulussa ja vaikeuksia opiskelussa hieman keskimääräistä yleisemmin.

Terveys:

Sekä yläluokkalaisista että lukiolaisista 22 % piti terveydentilaansa korkeintaan keskinkertaisena. Yläluokkalaisista ylipainoisia oli 21 % ja lukiolaisista 13 %. Päivittäisiä oireita koki noin joka viides yläluokkalainen ja lukiolainen. Viikoittaisia niska- tai hartiakipuja oli yläluokkalaisista 32 %:lla, eli aiempaa useammalla, ja lukiolaisista 43 %:lla. Viikoittaista päänsärkyä koki 36 % yläluokkalaisista ja 30 % lukiolaisista. Keskivaikeaa tai vaikeaa masentuneisuutta oli aiempaa useammalla yläluokkalaisella (10 % → 19 %). Tänä vuonna ensimmäistä kertaa kartoitettua koulu-uupumusta oli 7 %:lla yläluokkalaisista ja 17 %:lla lukiolaisista.

Terveystottumukset:

Yläluokkalaisista 70 % ja lukiolaisista 67 % jätti jonkin kouluaterian osan syömättä. Epäterveellisiä välipaloja söi säännöllisesti koulussa yläluokkalaisista noin joka viides ja lukiolaisista joka kolmas. Yläluokkalaiset laiminlöivät hampaiden harjauksen sekä aiempaa että keskimääräistä useammin, kun taas lukiolaiset harjasivat hampaitaan keskimääräistä aktiivisemmin. Lukiolaisista hieman keskimääräistä useampi harrasti liian vähän liikuntaa, mutta myöhään valvominen oli Kärämäen lukiolaisten keskuudessa harvinaisempaa kuin maakunnassa. Yläluokkalaisten päivittäinen tupakointi ja vähintään kuukausittainen humalajuominen harvinaistuivat. Lukiolaisista yksikään ei ollut kokeillut laittomia huumeita.

Terveysosaaminen ja oppilas- tai opiskelijahuolto:

Yläluokkalaisista 19 % ja lukiolaisista 15 % ei pitänyt terveystiedon aiheita kiinnostavina. Yläluokkalaisilla oli keskimääräistä huonommat tiedot sekä seksuaaliterveydestä että päihteistä. Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsyä pidettiin molemmilla koulutusasteilla hieman keskimääräistä helpompana, mutta koululääkärille oli sekä yläluokkalaisten että lukiolaisten mielestä vaikea päästä hieman yleisemmin kuin maakunnassa. Yläluokkalaisten tyytymättömyys kouluterveydenhuoltoon henkilökohtaisissa asioissa lisääntyi (10 % → 22 %) ja oli nyt yhtä yleistä kuin maakunnassa. Lukiolaisista joka neljäs oli tyytymätön kouluterveydenhuoltoon.

5.3. Oppilashuoltoryhmä

Oppilashuoltotyö muodostuu niistä haasteista, joita esitetään koulun toimintatapojen kehittämiseksi sekä niistä oppilaskohtaisista avun tarpeista, joita oppilaat ja heidän vanhempansa sekä koulutoimi ilmaisevat. Oppilashuoltoryhmä, OHR, koordinoi koulujen oppilashuoltoa. Sen toiminta on tiimityötä, joka hyödyntää eri alojen asiantuntemusta ja osaamista koko yhteisön ja oppilaiden/opiskelijoiden hyvinvoinnin sekä oppimisen edistämiseksi. Oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, perheneuvolan psykologi ja sosiaalityöntekijä, kouluterveydenhoitaja, kunnan sosiaalityöntekijä, koulukuraattori (helmikuun 2009 alusta) sekä luokanvalvoja käsiteltävän asian mukaan. Lisäksi vanhemmat pyydetään tarvittaessa paikalle. Frosteruksen koulussa ryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. Sivukylän kouluissa ja lukiossa 1-2 kertaa lukuvuodessa.

Kärsämäen kunnassa on käynnissä oppilashuollon kehittämistyö, jota koordinoimaan on nimetty kehittämistyöryhmä. Kehittämistyön tavoitteena on selkiyttää ja tehostaa oppilashuollon toimintamalleja sekä tiedottaa vanhemmille oppilashuoltotyön toiminnasta ja mahdollisuuksista. Lastensuojelulaki on uudistunut ja sekä erityisopetusta että oppilashuoltoa koskeva lainsäädäntö ovat uudistumassa – kehittämisyöryhmän työn tarkoitus on vastata myös näihin uudistuksiin.

5.4. Oppilaskunta

Frosteruksen koulussa oppilaskuntaan kuuluvat kaikki 6-9 luokkien oppilaat. Oppilaskunnan hallitukseen valitaan vuosittain edustajat luokka-asteilta 6-8. Oppilaskunnalla on nimetty ohjaava opettaja. Lukion oppilaskuntaan kuuluvat kaikki lukion opiskelijat. Lukion oppilaskunnalla on nimetty ohjaava opettaja.

5.5. Muu toiminta

Frosteruksen peruskoulun yläkuokilla jatkuu tukioppilastoiminta. Tukioppilaat koulutetaan MLL:n tukemana ja toteutetaan valinnaisainekurssina. Kiusaamisen ehkäisyksi toimii peruskoulun luokilla oppilaiden kesken vertaissovittelet opettajien ohjaamina. Vanhempainyhdistystoimintaa on yritetty käynnistää, mutta tällä hetkellä sitä ei ole. Kerhotoimintaa on tarkoitus lisätä kaikissa kunnan perusopetuksen kouluissa.

Kansainvälisyystoimintana Rannan ja Venetpalon koulu ovat mukana CBC-projektissa, missä tehdään opetusyhteistyötä Karjalan tasavallan kanssa. Frosteruksen yläluokat ovat olleet mukana kansainvälisyysprojektissa Itävallan, Saksan ja Kärsämäen koulujen välillä.

6. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET 2009-2012

Kuntaan tulee perustaa lasten ja nuorten asioista vastaava lapsiasiainneuvosto. Neuvoston tehtävänä on mm. tässä kehittämissuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumisen seuranta.

ASETETTU TAVOITE VUONNA 2008	MENETELMÄ	TILANNE VUONNA 2008	TAVOITE
Lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen	*oppilaskuntatoiminnan kehittäminen kouluissa	Toimii	Kehitetään edelleen
	Nuorten vaikuttajaryhmän toiminnan uudelleen käynnistäminen	Ei ole	Nuoria osallistuu vaikuttajaryhmän toimintaan.
	Vanhempainyhdistystoiminnan aloittaminen	Ei ole	Perustetaan vanhempainyhdistyksiä kouluille
Vanhemmuuden tukeminen	*paikkakunnalle asumaan muuttaneille perheille lähetetään automaattisesti tervetuloapaketti/tietopaketti kunnasta	Toimii	Toiminta jatkuu
	*Kärsämäkisen kasvatustavan luominen	Ei ole.	Luodaan malli ja otetaan se käyttöön.
	*Oppilaiden kerhotoimintaa on laajennettava iltapäivisin koulun, järjestöjen ja muiden yhteisöjen kanssa.	Tarve on tunnistettu	Tuetaan kerhotoiminnan laajenemista.
Varhainen ongelmien havaitseminen, puuttuminen ja ennaltaehkäisy	*moniammatillisen yhteistyön hyödyntäminen yli hallintokuntarajojen, yhteiset suunnitelmat	OK. Katso luku 4.	Tehostetaan toimintaa lisää.
	*erityislastentarhanopettajan palkkaaminen	Tarve on tunnistettu	Saatetaan tilanne vähintään lain määräämälle tasolle.
	*koulupsykologin ja -kuraattorin palkkaaminen	Tarve on tunnistettu	Saatetaan tilanne vähintään lain määräämälle tasolle.
	*Istensuojeluun erikoistuneen sosiaalipsykologin palkkaaminen	Tarve on tunnistettu	Sosiaalipsykologin palkkaaminen
	*nuorisotyöntekijälle lisää resurssia toimia nuorten parissa iltaisin ja viikonloppuisin.	Tarve on tunnistettu. Kuntaan ei ole palkattu nuorisohjaajaa, vaikka tarve oli esillä vuonna 2003.	Erityisnuorisotyöntekijän palkkaaminen
	*monipuolistaa lapsille ja nuorille suunnattua harrastetoimintaa	Toimintaa kehitetty 14-25-vuotiaiden erityistukea tarvitsevien osalta MLL:n Oma Polku -projektin kautta 2006-2009. 4H:n eri-ikäisten kerhot, tapahtumat	Jatkuva toimintojen kartoittaminen ja kehittäminen, palautteen kerääminen ja siihen reagointi. Kunta tarjoaa puitteita toimijoille.

		sekä omat ja valtakunnalliset leirit. urheiluseurat, kunnan nuorisotoimi, seurakunta, muu 3-sektori	
	*leikkikenttien vuosittainen kunnostaminen	OK. Tarkastukset tehdään vuosittain.	Kunnan yleisten ja koulujen leikkipuistojen tilan kartoitus vuonna 2009 ja jäljelle jätettävien leikkipaikkojen nykyajan vaatimustasolle saattaminen. Meidän City-hankkeessa tarkastellaan uuden leikkipuiston perustamista.
	*kunnan ulkopuolella tapahtuvan harrastustoiminnan mahdollistaminen esim. uimabussi Ylivieskaan	OK. Tosin riittävyys, säännöllisyys ja monipuolisuus ovat minimitasolla.	Oppilashuollon kehittämistyöryhmä nimetty syksyllä 2008.
	* perusopetuksessa yhtenäisesti tartutaan oppilaiden havaittuihin huoliin ja on resurssia tukea oppilasta erityistuen tarpeessa.	Vaihtelevia käytäntöjä.	Luodaan toimintamalli.
	*Lapsiasianeuvoston perustaminen	Ei ole	Neuvoston perustaminen vuonna 2009

7. LASTENSUOJELUN SUUNNITELMAN PÄÄTÖKSENTEKO, TOTEUTUS JA SEURANTA

- Kunnanvaltuusto ja – hallitus seuraavat Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman sekä lastensuojelusuunnitelman toteutumista.
- Kuntaan perustetaan lapsiasianeuvosto, joka kokoaa jatkossa tarvittavat tiedot, päivittää suunnitelman ja esittää sen kunnanhallitukselle ja -valtuustolle päätettäväksi mm. tarvittavien resurssien osalta.
- Kukin hallintokunta on vastuussa suunnitelman seurannasta ja tietojen keruusta ja suunnitelmaan tehtävistä muutoksista ja /tai korjauksista omalta osaltaan lapsiasianeuvostolle.
- Peruspalvelukuntayhtymä Selänne tekee lastensuojelusuunnitelman kuntayhtymän alueelle ja huolehtii yhdessä kuntakohtaisten lapsiasianeuvostojen kanssa, että kuntayhtymän ja kuntien lastensuojelusuunnitelmat ovat yhdenmukaisia.
- Suunnitelmaa käsitellään kunnanvaltuustossa ja -hallituksessa sekä lautakunnissa ja kuntayhtymähallituksessa vähintään vuosittain talousarvion teon yhteydessä.
- Tarkastuslautakunnat viimekädessä valvovat suunnitelman toteutumista.